

distribuție au sesizat handicapul, drept pentru care, în lipsă de altceva, strigă textul, fără a-l nuanța cum se cuvine. Regizorul ar fi fost obligat să găsească alte soluții. Cred, de asemenea, că Petru Vutcărău a comis erori de distribuție. Oricât de bun, de serios, de profesionist actor e Richard Balint, ma îndoiesc că distribuirea lui în rolul *Charles* ar fi una tocmai fericită. Nu cred, de asemenea, nici că regizorul și-a aflat răgazul de a lucra cu interpretii la nuanțe, multe dintre evoluțiile actoricești dând impresia că nu sunt îndeajuns de elaborate. Mă gândesc la felul în care își conturează aparițiile Denisa Vlad, cu o deloc mulțumitoare evoluție în rolul *Amalia*, și Sorin Ionescu, interpretul lui *Horatio*. În *Elisabeth*, Elvira Platon Rîmbu practică un joc apăsător, trăirist, de esență stanislavskiană, dar și aici ar fi fost loc pentru destule nuanțări. De altminteri, trăirismul în surplus se dovedește pernicios într-o întregă secvență din partea a doua a spectacolului fiindcă, pur și simplu, alunecă în patetism și melodramă. Sigur că sâsâiala *Suffleurului* e amuzantă în sine (interpret Pavel Sîrghi), însă această sâsâială se cuvenea șlefuită astfel încât să nu afecteze inteligibilitatea replicilor. Ovidiu Ghiniță (*Polonius*), Petre Ghimbășan (*Benvolio*), Angela Hușanu (*Ofelia*), Sebastian Lupu (*Căldăul*) au evoluții corecte, fără a produce surprize neplăcute. Dar nici mari satisfacții. O mențiune specială merită Răzvan Vicoveanu (*Henric*) la prima sa evoluție cu adevărat concludentă pe scena Teatrului de Stat din Oradea. Nu mă pronunț asupra felului în care au jucat Andrian Locovei (*Regele*), Mirela Lupu (*Regina*), Ciprian Ciuciu (*Hamlet*) fie și numai pentru motivul că un ecleraj nefericit ales a făcut să fie greu de văzut și că aproape nu am auzit nimic din replicile rostite de ei. Nu sunt ei vinovați de asta, ci, din nou, condițiile tehnice precare din sala de spectacol.

Mărturisesc că, personal, aș fi așteptat mai mult de la un spectacol semnat de Petru Vutcărău. L-aș fi dorit mai creativ, mai inventiv. Aș fi vrut ca discursul scenic să transmită un plus de combustie interioară, să instituie complementarități, să propună profunzimi. Dar, dincolo de aceste neașteptări nu tocmai împlinite, un lucru e sigur. Cu toate defectele lui, spectacolul *Moartea lui Gonzago* e unul de teatru profesionist. Diletantismul, aberațiile scenice pe care le-au adus cu sine montări precum *Macbeth*, *Pescărușul* sau incalificabila *O noapte furtunoasă* ce nu au făcut deloc cinste trupei orădene sunt, fără doar și poate, depășite prin această montare. Văd în ea, mai cu seamă, o „restartare” a Secției române a Teatrului de Stat din Oradea sau, mai exact, șansa unei restartări și aștept cu speranță evoluțiile și spectacolele viitoare. Care trebuie să arate că restartarea a fost însoțită de o devirusare autentică.

Teatrul de Stat din Oradea, Secția română – Uciderea lui Gonzago de Nedialko Yordanov. Traducerea: Elvira Rîmbu. Regia artistică și ilustrația muzicală: Petru Vutcărău. Scenografia: Oana Cernea. Cu: Richard Balint, Elvira Platon Rîmbu, Petre Ghimbășan, Răzvan Vicoveanu, Denisa Vlad, Pavel Sîrghi, Ovidiu Ghiniță, Angela Hușanu, Sorin Ionescu, Sebastian Lupu, Andrian Locovei, Mirela Lupu, Ciprian Ciuciu, Iulian Simioncă. Data premierei: 5 martie 2010.

Cu ușile închise

Înfruntând precaritatea mijloacelor de documentare, am încercat să aflu cât mai multe despre piesa *Mausoleul* și autorul ei, Parti Nagy Lajos. Am aflat, așadar, grație internetului și prin amabilitatea mereu binevoitorului domn Google că scriitorul se bucură de o notorietate literară considerabilă în Ungaria. Că, născut în anul 1953, el abordează cu egal succes atât poezia (e autorul mai multor volume, deține premii literare), proza, cât și dramaturgia. Piesa *Mausoleul* a fost reprezentată pentru întâia oară în anul 1996. Dintr-un articol al colegei Tompa Andrea rezultă limpede că Parti Nagy Lajos face parte dintre autorii de literatură dramatică frecvent jucați pe scenele maghiare, dar că și în țara vecină nu

e tocmai ușor pentru un dramaturg contemporan să obțină un atare statut. Urmărind spectacolul realizat pe scena Secției maghiare (Trupa „Szigligeti”) a Teatrului de Stat din Oradea de regizorul Szabó K. István, încercând să îmi împart atenția asupra ceea ce se întâmplă pe scenă (montarea se joacă în formula studio, cu public pe scenă) și traducerea proiectată pe unul dintre pereți (operație nu tocmai lesnicioasă), mi-am dat seama că Parti Nagy Lajos e un autor cu o lungă practică a scrisului. E vorba despre un bun profesionist al teatrului ce deține știința alcătuirii fabulei dialogate, nu doar din perspectiva organizării ei pe verticală, ci – lucru important – din aceea a elaborării și consolidării ei pe verticală. Avem aici de-a face cu o stare conflictuală autentică, cu un crescendo dramatic bine dozat, pus în mișcare de personaje cu un profil plauzibil.

Până la un punct, *Mausoleul* mi se pare un fel de transcriere adaptată la cerințele modernității a situației dramatice din piesa lui Jean-Paul Sartre *Cu ușile închise*. Acțiunea e plasată în curtea interioară a unei case vechi. Locatarii acesteia sunt oameni de vârste diferite, de modestă condiție socială. Până în momentul în care începe acțiunea s-au tolerat reciproc, s-au spionat reciproc cu inocentă voluptate, s-au mai și apostrofat unul pe altul. Fiecare dintre ei știe ori crede că știe ceva în plus despre fiecare vecin în parte. Deși cea mai puternică acțiune de „filare” o exercită Hamuhó Ödön, angajatul companiei de electricitate, care vrea să vadă dacă nu cumva vreunul dintre locatari consumă în exces curent electric, dacă nu fură energie, dacă nu pune la grea încercare rezistența uzinei de energie electrică. Locatarii sunt de toate felurile – tineri care îi scandalizează pe cei mai vârstnici prin aventurile lor nocturne (*Béla*), femei dedicate maternității, a căror unică preocupare e respectarea programului de alăptare (*doamna Ischler*), femei cu soți alcoolici, femei adulterine, femei neîmplinite tocmai din cauza faptului că nu pot avea copii (*Szevics Aranka*), bătrâni veseli și ciudați deopotrivă (*doamna Klumpet* și *domnul Papparuska*, cel

ce socotește că Dumnezeu joacă rolul unui arbitru, așa încât îl vede în fiecare seară pe Eurosport), o doamnă elegantă, precipitată, ușor nevrucioasă (*Lindauer Mari*). În interiorul casei (un „hotel de cenușă“, cum o numește la un moment dat domnul Papparuska) se găsește și un cuptor imens destinat coacerii produselor de patiserie, cuptor căruia *Rigó János* și *Kokker Lajos* par să-i fi dat o întrebuintăre cu totul aparte. L-au transformat într-un crematoriu în care ard trupul unui individ pe care l-au ucis. Problema e ca vecinii să nu înțeleagă și să nu vorbească despre inedita și criminala utilizare dată unui cuptor care oricum deranjează locatarii. Cei doi se văd obligați să facă astfel încât să-i țină ostatici pe oamenii din respectiva casă. Încearcă să facă asta cu binele, le dau de mâncare și băutură, le organizează un chef pe cinste – recurg la amenințări. Faptele nu se consumă conform planului inițial al celor doi asasini, unii dintre locatari nu se lasă convinși, vor totuși să plece, tânărului Lapos Elemér i se face rău, are nevoie urgentă de ajutor medical. Încercătura nervoasă e în continuă creștere, secretele până atunci ținute sub control ies la iveală, stările conflictuale se exprimă din ce în ce mai violent. Asasinii își duc treaba la bun sfârșit, însă tânărul Elemér (*Veveriță*) plătește cu viața condiția aceasta de ostatic.

Spectacolul de la Teatrul de Stat din Oradea dovedește consecvența preocupărilor regizorului Szabó K. István. El se situează, în bună măsură, în prelungirea altui spectacol al aceluiași director de scenă, cel cu piesa *Soldații* de la Teatrul Tineretului din Piatra Neamț. Și acolo era vorba despre dorința de focalizare a atenției spectatorilor asupra unei scrieri datorată unui dramaturg maghiar contemporan (Zalán Tibor), tot la fel cum piesa în cauză urmărea comportamentul uman într-o situație-limită, când însuși statutul de om al fiecărui personaj e pus la grea încercare. Fiecare personaj, mai devreme sau mai târziu, fie și numai pentru o clipă, se va afla în imposibilitatea de a-și mai ascunde adevăratul chip, condiția reală, sub o mască sau alta. Ca urmare, drama va cunoaște intensități ridicate atât la nivelul conflictului, cât și la acela al pseudo sau anti-eroilor piesei. Colectivitatea aceasta constituită în absența oricărui criteriu, în lipsa oricărei afinități între indivizi, ni se va înfățișa asemenea unui univers uman măcinat de coliziuni. Regizorul împreună cu actorii din distribuție ajung, grație unui spectacol fundamentat pe o înțelegere modernă a conceptului de *realism*, să prezinte convingător respectivul univers, starea de derută a personajelor, mișcărilor lor fantomatice, violența, mărturisirile făcute pe neașteptate, acuzațiile pe care și le aduc cu o duritate de nimic prevestită.

Szabó K. István și cei 12 actori din distribuție izbutesc să scoată *Mausoleul* din condiția limitatoare și improprie de *veciniadă*. Meritorii sunt evoluțiile tuturor interpreților – procesul de reconsiderare a profesionalismului trupei, început odată cu spectacolul *Kasimir și Karoline*, se pare că e în plină și fructuoasă desfășurare. Actul actoricesc este unul de grup, așa cum se cuvinea, de altfel, să fie, regizorul a găsit formula ce conduce către omogenizarea evoluțiilor actoricești, omogenizare ce nu înseamnă nicidecum aplatizare. Mențiuni aparte mi se pare că merită actorii Csiky Ibolya, Kovács Levente și Firtos Edit, în cazul ultimilor doi fiind foarte vizibilă „reinventarea“ lor artistică. Scenografia imaginată de Kiss Borbála pune în relație în mod fericit spațiul în care se joacă și cel rezervat publicului, intențiile reflexive ale spectacolului devenind astfel încă și mai limpezi.

Teatrul de Stat din Oradea, Trupa „Szigligeti“ (Secția maghiară) – *Mausoleul* de Parti Nagy Lajos. Regia: Szabó K. István. Decoruri și costume: Kiss Borbála. Muzica de scenă: Horváth Károly. Cu: Kardos M. Róbert, Herman Ferenc, Dobos Imre, Pál Hunor, Kovács Levente, Tóth Tünde, Hajdu Géza, Dimény Levente, Kiss Csaba, Firtos Edit, Jankovics Anna, Csiky Ibolya. Data premierei: 6 martie 2010.